

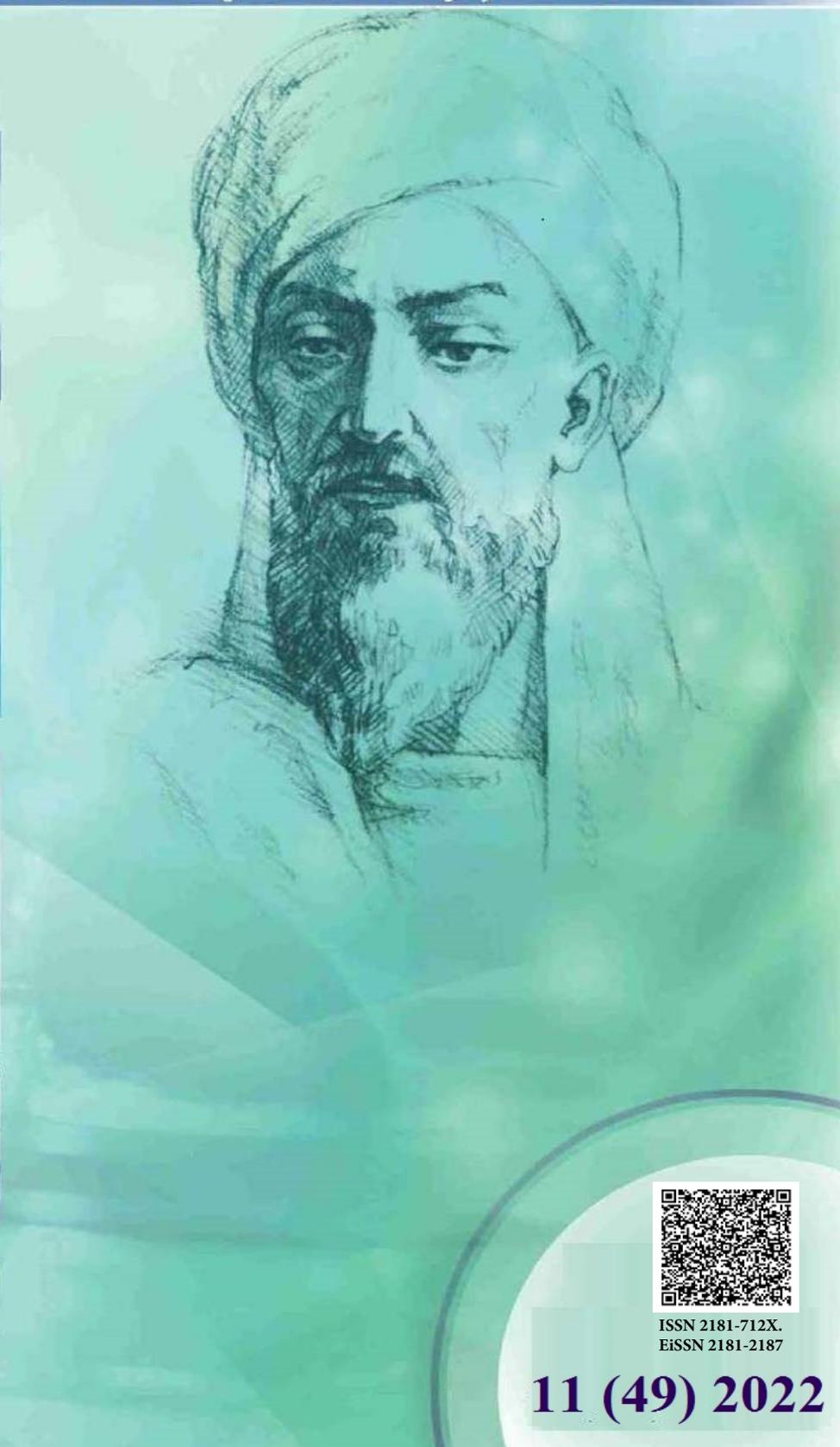
New Day in Medicine
Новый День в Медицине

NDM

TIBBIYOTDA YANGI KUN

Ilmiy referativ, marifiy-ma'naviy jurnal

AVICENNA-MED.UZ

ISSN 2181-712X.
EiSSN 2181-2187

11 (49) 2022

**Сопредседатели редакционной
коллекции:**

**Ш. Ж. ТЕШАЕВ,
А. Ш. РЕВИШВИЛИ**

Ред. коллегия:

М.И. АБДУЛЛАЕВ
А.А. АБДУМАЖИДОВ
А.Ш. АБДУМАЖИДОВ
М.М. АКБАРОВ
Х.А. АКИЛОВ
М.М. АЛИЕВ
С.Ж. АМИНОВ
Ш.Э. АМОНОВ
Ш.М. АХМЕДОВ
Ю.М. АХМЕДОВ
Т.А. АСКАРОВ
Ж.Б. БЕКНАЗАРОВ (главный редактор)
Е.А. БЕРДИЕВ
Б.Т. БУЗРУКОВ
Р.К. ДАДАБАЕВА
М.Н. ДАМИНОВА
К.А. ДЕХКОНОВ
Э.С. ДЖУМАБАЕВ
А.Ш. ИНОЯТОВ
С. ИНДАМИНОВ
А.И. ИСКАНДАРОВ
С.И. ИСМОИЛОВ
Э.Э. КОБИЛОВ
Д.М. МУСАЕВА
Т.С. МУСАЕВ
Ф.Г. НАЗИРОВ
Н.А. НУРАЛИЕВА
Б.Т. РАХИМОВ
Ш.И. РУЗИЕВ
С.А. РУЗИБОВЕВ
Ж.Б. САТТАРОВ
Б.Б. САФОВЕВ (отв. редактор)
И.А. САТИВАЛДИЕВА
Д.И. ТУКСАНОВА
М.М. ТАДЖИЕВ
А.Ж. ХАМРАЕВ
А.М. ШАМСИЕВ
А.К. ШАДМАНОВ
Н.Ж. ЭРМАТОВ
Б.Б. ЕРГАШЕВ
Н.Ш. ЕРГАШЕВ
И.Р. ЮЛДАШЕВ
М.Ш. ХАКИМОВ
К.А. ЕГЕЗАРЯН (Россия)
DONG JINCHENG (Китай)
КУЗАКОВ В.Е. (Россия)
Я. МЕЙЕРНИК (Словакия)
В.А. МИТИШ (Россия)
В.И. ПРИМАКОВ (Беларусь)
О.В. ПЕШИКОВ (Россия)
А.А. ПОТАПОВ (Россия)
А.А. ТЕПЛОВ (Россия)
Т.Ш. ШАРМАНОВ (Казахстан)
А.А. ЩЕГОЛОВ (Россия)
Prof. Dr. KURBANHAN MUSLUMOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. DENIZ UYAK (Germany)

www.bsmi.uz

<https://newdaymedicine.com>

E: ndmuz@mail.ru

Тел: +99890 8061882

**ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН
НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ
NEW DAY IN MEDICINE**

*Илмий-рефератив, маънавий-маърифий журнал
Научно-реферативный,
духовно-просветительский журнал*

УЧРЕДИТЕЛИ:

**БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ООО «ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН»**

Национальный медицинский
исследовательский центр хирургии имени
А.В. Вишневского является генеральным
научно-практическим
консультантом редакции

Журнал был включен в список журнальных
изданий, рецензируемых Высшей
Аттестационной Комиссией
Республики Узбекистан
(Протокол № 201/03 от 30.12.2013 г.)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

М.М. АБДУРАХМАНОВ (Бухара)
Г.Ж. ЖАРЫЛКАСЫНОВА (Бухара)
А.Ш. ИНОЯТОВ (Ташкент)
Г.А. ИХТИЁРОВА (Бухара)
Ш.И. КАРИМОВ (Ташкент)
У.К. КАЮМОВ (Ташкент)
Ш.И. НАВРУЗОВА (Бухара)
А.А. НОСИРОВ (Ташкент)
А.Р. ОБЛОКУЛОВ (Бухара)
Б.Т. ОДИЛОВА (Ташкент)
Ш.Т. УРАКОВ (Бухара)

11 (49)

2022

ноябрь

Received: 12.10.2022
Accepted: 22.10.2022
Published: 12.11.2022

UDK 378.147.016-054.6:616-089

KLINIK DARSLARNI O'QITISHIDA MUNOZARALI USULLARDAN FOYDALANISH

Shadmanov Mirzamaxmud Alisherovich

Andijon davlat tibbiyot instituti

✓ *Rezyume*

Zamonaviy yoshlarning mustaqil fikrlashlarini takomillashtirishda interfaol usullardan biri – munozarali usulning amaliy ahamiyati katta. Talabalarni mustaqil fikrlashga tayyorlashda pedagogik qonuniyatlarni ta'minlagan holda, uni texnologik boshqarishga ilmiy asosda yondashish- bugungi kun ta'limining asosiy vazifalardan biridir.

Kalit so'zlar: ilg'or pedagogik texnologiyalar, bahs-munozara, muammolar yechimi, mustaqil fikr.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИСКУССИОННЫХ МЕТОДОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ КЛИНИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН

Шадманов М.А.

Андижанский государственный медицинский институт

✓ *Резюме*

В совершенствовании навыков самостоятельного мышления современной молодёжи большое значение имеет применение метода дебатов. Основная задача образования – это подготовка молодёжи к самостоятельному мышлению с применением педагогических закономерностей на основе научности и технологизации процесса.

Ключевые слова: передовые педагогические технологии, диспут, решение проблемы, самостоятельное мышление.

USING DISCUSSION METHODS IN TEACHING CLINICAL DISCIPLINES

Shadmanov M.A.

Andijan State Medical Institute

✓ *Resume*

The importance of a discussion method of the interactive methods in developing independent thinking of modern youth is really big. In training the students for independent thinking, scientific approach of discussion in managing it technologically, by providing with pedagogic laws, is considered as one of the main tasks of nowadays education.

Key words: advanced pedagogic technologies, discussion, solution of problem, free thinking.

Dolzarbligi

Munozara usullari - ta'lim va kasbiy muammolarni hal qilish jarayonida tashkiliy aloqaga masoslangan faol amaliy ta'lim usullarining bir turi. Munozara usullari murakkab nazariy va amaliy muammolarni muhokama qilishda, muhokama ishtirokchilarining pozitsiyalarini aniqlashtirish va kelishishda, muayyan hodisani o'rganishga yagona yondashuvni ishlab chiqishda qo'llaniladi [1]. Guruhda muhokama qilish usuli bilimlarni takomillashtiradi va mustahkamlaydi, yangi ma'lumotlar

hajmini oshiradi, o'z fikrini bahslash, isbotlash, himoya qilish va himoya qilish, boshqalarning fikrini tinglash qobiliyatini rivojlantiradi.

Muhokama ob'ekti sifatida kasbiy amaliyotdagi holatlar xizmat qilishi mumkin. Faol ta'limning munozara usullariga quyidagilar kiradi: guruh muhokamasi, vaziyatni tahlil qilish, aqliy hujum, davra suhbat, intellektual qizish, munozarali suhbat va boshqalar.

Munozarali o'qitish usullaridan foydalanishning psixologik mexanizmi quyidagilarga imkon beradi:

- qarama-qarshi pozitsiyalarni taqqoslash, uning ishtirokchilariga muammoni turli tomonlardan ko'rish imkonini berish;

- o'zaro pozitsiyalarni aniqlashtirish, bu yangi ma'lumotni qabul qilishga qarshilikni kamaytiradi;

- yashirin mojarolarni tekislash, chunki ochiq bayonotlar jarayonida sheriklarning pozitsiyalarini baholashda hissiy tarafdorlikni yo'q qilish mumkin bo'ladi;

- guruh qarorini ishlab chiqish, unga guruh normasi maqomini berish;

- mas'uliyatni belgilash va o'z zimmasiga olish mexanizmidan foydalanish, guruh qarorlarini keyinchalik amalga oshirishda muhokama ishtirokchilarining faolligini oshirish.

Munozara (lot. *diskussio* — tadqiqot, ko'rib chiqish, tahlil qilish) — ommaviy munozara bo'lib, uning maqsadi turli nuqtai nazarlarni oydinlashtirish va solishtirish, izlash, to'g'ri fikrni aniqlash, bahsli masalaga to'g'ri yechim topishdan iborat [2]. Muhokama ishtirokchilarining samarali usuli hisoblanadi, chunki uning ishtirokchilarining o'zlarini ma'lum bir xulosaga kelishadi.

Guruh muhokamasi usuli butun darsning asosi bo'lishi mumkin («seminar-munozara», «amaliy dars-munozara»), shuningdek, barcha turdagi o'quv mashg'ulotlarida parcha-parcha foydalanish, ularga dialog shaklini berish mumkin.

Hozirgi zamon o'qituvchisining kasbiy faoliyati murakkabligi va ko'p qirraligi ish jarayonida turli pedagogik izlanishlarni ishlab chiqishni taqozo etadi. Talabalarni har tomonlama mukammal rivojlanishi uchun ilg'or pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishni va natijasini ta'minlashni davr talab etmoqda. Bu jarayon o'qituvchidan katta mahorat va chukur bilimni talab etadi [3].

Oliygoch talabalarining mustaqil fikrlashlarini yanada takomillashtirish maqsadida olib borilayotgan noan'anaviy usullar asosidagi klinik darslardagi o'quv mashg'ulotlari ijobiy samaralar bermoqda. Talabalarining mustaqil fikrlashlarini rivojlantirish uchun munozarali usullardan foydalanish maqsadga muvofiq bo'lmoqda.

Munozarali uslubning *maqsadi* quyidagilardan iborat:

- talabalarining muammoli masalalar yechimini topishdagi faolligini to'g'ri baholashga erishish;
- talabalarining muammoli masalalar yechimini topishning har qanday vaziyatlarida ma'lum uslub va tamoyillarga asoslanishini tushuna olishlariga munosabatini asoslash;
- talabalarining favqulodda vaziyat va sharoitlarda tezkorlik bilan yechimni topish borasidagi fikr yuritish darajasini aniklash.

Uslubning mohiyati va tarkibiy qismlarining mazmunini quyidagicha izohlash mumkin:

Mohiyati – talabalarining o'z turmush tajribalariga nazar tashlash orqali qo'yilgan muammolar yechimini izlashdan iborat bo'lib, uning yechimini topish uchun bo'lgan turlicha nuqtai nazarlar, fikrlar, qarashlar to'qnashuvini vujudga keltirishdan iborat. Bunda talabalar o'zaro fikr va tajribalar almashadilar, o'zlarining, shuningdek boshqalarning qarashlarini tekshirib ko'radilar [4].

O'qituvchi ishtirokchilariga savollar berishi, agar ular muhokama qilinayotgan mavzuni muhokama qilish, ularni cheklashi mumkin. U tomoshabinlar faolligini uchun maxsus usullardan foydalanish mumkin: «raqiblarni» ko'tarish; qarama-qarshi fikrlarni keskinlashtirish; ma'ruzachilarning mulohazalaridagi qarama-qarshiliklardan, kelishmovchiliklardan ketish, bahslashayotganlarning unga qarshi chiqishi; nizolovchilarning mumkin bo'lgan e'tirozlarini olish; qarorlarni misol qilib keltirgan qarama-qarshi infeksiyani o'z ichiga olganlar surilganda qiyin vaziyatga tushib qolgan.

Tarkibiy qismlari:

- talabalar o'ylaydilar, tahlil qiladilar, munozarada ishtirok etadilar;
- ular o'z hayotiy tajribalaridan foydalanadilar;
- bitta yechim yuzasidan bahslashadilar;

- boshka nuqtai nazarlarni qiyoslaydilar.

Munozarada o'qituvchining yetakchiligi asosiy faoliyat bo'lib hisoblanadi. O'qituvchi avvalo talabalarga o'z fikrlarini aytish uchun imkoniyat berishi va ularning o'z fikrlash darajasidan kelib chiqib aytayotgan fikrlarini tinglashi kerak. Ana shundagina talaba guruhdoshlarining fikr-mulohazalarini jiddiy qabul qilayotganini his qiladi. Muhokama qilishning ta'sir kuchi talabalar tomonidan shaxsiy tajribalaridan misollar keltirilganda yanada oshadi [5].

O'qituvchi talabalarning mustaqil fikrlashlarini ta'minlash uchun faoliyat yuritishi lozim. Bunda har bir kishining maqsadi, mavzu muhokamasiga qo'shgan hissasining muhimligi asosiy qoidadir. Bahsning maqsadi faqatgina to'g'ri yechimni topish emas (shuni unutmaslik kerakki, har bir talabada o'z fikrining to'g'riligiga ishonch mavjud bo'ladi), muhimi talabalarni muammolar yechimi bo'yicha o'z fikrlarini aytishga yo'naltira olishdir.

Mustaqil fikrlash jarayonida muammo yechimini topish muhokamasini tugatishda turli fikrlarni umumlashtirish juda muhimdir. Chunki, yakunlash munozara katnashchilariga bahs jarayonida o'ziga xos tuzilish va mantiq mavjudligini tushunishga ko'maklashadi.

Munozaraning samarali bo'lishi uni tashkil qilishning qay tarzda bo'lishiga ko'p jihatdan bog'liq. Ilg'or pedagoglar tajribasiga ko'ra guruh bo'lib ishlash talabalarni faol bahsga tortish va jo'shqinligini oshirishning eng maqbul usuli hisoblanadi.

Guruh bo'lib ishlash o'qituvchidan ham, talabalardan ham muayyan ko'nikmalarni talab qiladi. Shunga ko'ra uni davra stoli atrofida; alohida guruhchalarga bo'linib bahslashish; tengma-teng bahslashish ko'rinishida tashkil qilish mumkin. Guruh bo'lib ishlash gapirishga qiynaladigan eng tortinchoq va uyatchan talabalarni ham «ochilib» ketishiga yordam beradi.

Munozara motivatsiyasining mohiyati va mezonlariga ko'ra mavjud talabalarning mumkin qadar barchasi qatnashsa, guruh bo'lib ishlashda samaradorlikka erishiladi. Buning uchun guruhning 4-5 kishidan iborat bo'lishi maqsadga muvofiq. Guruhlarda mustaqil ishlash va erkin fikr tanqid va yanchib tashlashdan iborat bo'lib qolmasligi kerak. Shu ma'noda o'qituvchi talabalarning munozaraga qo'shayotgan ijobiy hissalarini ta'kidlab, yo'naltirib borishning ahamiyati katta. Bahsning muvaffaqiyati talabalarning hayotiy tajribalari va fikrlaridan asos sifatida foydalanish, talabalar mustaqilligini rag'batlantirishga bog'liq. Bunday rag'batlantirish mezonlari – pedagogik uslub va tamoyillar – shaxsiy tajriba – shaxsiy xulosa ketma-ketligiga asoslanishi kerak.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, talabalarni mustaqil fikrlashga tayyorlashda pedagogik qonuniyatlarni ta'minlagan holda, uni texnologik boshqarishga ilmiy asosda yondashishni taqozo etadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'.Q.Tolipov. Pedagogik texnologiya taraqqiyoti va ta'lim nazariyasi muammolari. T., 2009 y.
2. Pedagogika / Nopedagogik OTM uchun darslik. U.I.Inoyatov va b. – T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2013.
3. Farberman B.L. Progressivnye pedagogicheskie texnologii. - T: Fan, 2002. - 130 s.
4. Yemelyanov Yu.N. Aktivnoe sotsialno-psixologicheskoe obuchenie. – L., 2005.
5. Marasanov G.I. Sotsialno-psixologicheskii trening. – 4-ye izd., ispr. i dop. – M., 2006.

Qabul qilingan sana 12.10.2022